

# Ellenszélben is megéri tejet termelni

**Az Axiál Gyakorlati Akadémián elhangzottak ismertetését egy újabb kerekasztal-beszélgetéssel zárjuk. Nem is kerülhetne sor jobb időpontban rá, mint a Tej világnapjához közel, a téma ugyanis egyebek mellett a szarvasmarhatartással, különösen a tejtermeléssel és -fogyasztással kapcsolatos téves információk voltak. A Tehénmentes tej – miért is termeljük tejet? című, néhol indulatoktól sem mentes beszélgetés résztvevői Antal Gábor, a Hód-Mezőgazda Zrt. vezérigazgatója, Harcz Zoltán, a Tej Szakmaközi Szervezet és Terméktanács ügyvezető igazgatója, Csókás András, a Csókás Kft. alapító tulajdonosa és Jonathan Hoekman, a holland Vervet kereskedelmi igazgatója voltak.**

A legindulatosabb hozzászólás Antal Gáboré volt, aki szerint az állattenyésztőknek, tejtermelőknek az eddigieknél is jobban fel kell venni a harcot a tévhitekkel szemben. Egyik legnagyobb tévhit (vagy mondjuk inkább hazugságnak?), hogy a tejtermelésnek nagy a karbonlábnyoma. Bezzeg a különböző italoké, a szója-, a rizs-, a mandulaitalé mennyivel jobb. Ezzel szemben, hangsúlyozta Antal Gábor, az igazság az, hogy a tejtermelés környezeti hatása CO<sub>2</sub>-egyenértékben kifejezve 1,80 kilogramm, míg ennél sokkal nagyobb az említett növények termesztése esetében. Szárazanyagra vetítve például a szójaital karbonlábnyoma háromszorosa a tejnek, a mandulaitalé pedig 14-szerese. – Foglalkoznunk kell tehát ezzel a kérdéssel, és meg kell mutatnunk, hogy mi csökkentjük a kibocsátást – mondta, de rögtön hozzátette, hogy ez még nem lesz elég, mert azt is követelik tőlük, hogy a tehének legyenek boldogok és legelőn tartsák őket. – Na, ez a kettő egyszerre nem fog menni – utalt a Cornell Egyetem (USA) 2009-ben megjelent kutatására. Abban az iparszerű, hatékony, nagy tejtermelő telepek kibocsátását hasonlították össze az 1940-es évek elején mért adatokkal. Kiderült, hogy ugyanannyi tejet a korábbiakhoz képest 21 százaléknyi tehénrel, 25 százaléknyi takarmánnyal és 10 százaléknyi földhasználattal termeltek meg a gazdaságok. A metánkibocsátás pedig a kiindulási érték 46 százaléka csökkent. – Bár mi tejtermelők megtettük a magunkét, ez sem lesz elég, a kérődzők változatlanul célkeresztben vannak, ezért minden lehetséges fórumon, közösségimédia-felületeken harcolnunk kell a butaságok ellen! – hívta fel a figyelmet a vezérigazgató, hogy ne fitnesszedzők és könyvtárosok blogjaiból szerezzék „ismereteiket” különösen a fiatalok.

További muníciót nyújtva arra is emlékeztetett, hogy 70-80 millió évvel ezelőtt, a dinoszauruszok korában az állati eredetű metánkibocsátás ugyanannyi volt, mint a mai kérődzőké. – A legnagyobb probléma tehát nem a kérődzőkkel van, hiszen a metán 40 százalékat a permafroszt, 25-30 százalékat a fosszilis energiák bányászata és felhasználása bocsátja ki, tehát a maradék harminc százalékról beszélünk, amiben benne van minden, az emberi tevékenység is – hangsúlyozta Antal Gábor, nem elhallgatva a kérődzők metánkibocsátásának tényét. Ennek csökkentésén azonban dolgoznak a szakemberek.

Ugyanígy harcolni kell azok ellen a tévhitek ellen is, amelyek szerint egészségre káros a tejfogyasztás. Éppen az ellenkezője igaz, napi fél liter tej fogyasztását javasolják az orvosok, és mivel értenek hozzá, fogadjuk el tőlük. – De tőlünk is fogadják el azt, hogy nem a szarvasmarhatartás a legszennyezőbb, mert a tejtermeléshez pedig mi értünk! – mondta végül Antal Gábor.

## VAN-E ÉRTELME TEJET TERMELNI?

Nem várható el egyetlen tejtermelőtől se, hogy ne profitért termeljen, válaszolt a kérdésre Harcz Zoltán. Ha az ő véleménye nem lenne elég, a mesterséges intelligencián alapuló chatbotot, a chatGPT-t is megkérdezte, miért kell vagy érdemes tejet termelni. A válaszok egyértelműek voltak, azért, mert „a tej tápértéke páratlan; rendkívül változatos élelmiszerek készíthetők belőle; kulturális jelentősége van; Európa nem fog lemondani a hagyományáról és az örökségéről; milliőknak biztosít megélhetést; a mezőgazdasági termelőknek és az iparnak olyan erőfor-

rásokat hasznosít a tehén, amelyek nem alkalmasak más növények, állatok termesztésére, tenyésztésére; óriási a kereslet a világon a tejtermékek iránt; garantáltan biztonságos élelmiszer”. Úgy tűnik tehát, a mesterséges intelligencia számára nem voltak releváns információk a tejtermelést és -fogyasztást ellenző hírek.

– Profitért kell dolgozni, de azt is tudjuk, hogy a Föld lakossága dinamikusan növekszik, 2050-re az ENSZ szerint 9,7 milliárdan leszünk, így nő a tejtermékek iránti igény is. A FAO előrejelzése szerint a tej- és tejtermékfogyasztás tejegyenértékben számított többlete 2030-ig évente fél-másfél kilogramm lesz, ami brutális növekedést jelent, fogalmazott a szakértő. A tejtermékek iránti igény az EU előrejelzése szerint is nagyobb ütemben növekszik, mint a megtermelt nyers tej és tejtermékek mennyisége. A tehénlétszám-csökkenést azonban nem ellensúlyozza a nagyobb hozam, a kettő nem egyenlíti ki egymást. – Tehát, ha nem jön egy új Covid vagy egy hozzá hasonló drámai esemény, óriási szükség lesz a tejtermékekre, nyugtatta meg a hallgatóságot a szakember, kiemelve azt is, hogy a magyarországi tejtermelés más hazai ágazatokhoz képest szép növekedési pályát tudhat maga mögött: 2005-től 2020-ig elérte a 2 milliárd kilogrammos éves termelést.

Harcz Zoltán felhívta a figyelmet arra is, hogy az ágazat komoly támogatásban részesül, így aki ilyen körülmények között is veszteséges volt, már abbahagyta a termelést. Az ellenőrzött telepek száma 100-150-nel csökkent az elmúlt években, a tejelő tehének száma pedig 5-10 ezerrel. – Akik ma az ágazatban dolgoznak és kihasználva a támogatásokat fejlesztenek vagy terveznek, számukra biztosan megéri tejet termelni – jelentette ki Harcz Zoltán.

## A JÓKNAK BIZTOSAN MEGÉRI

A magyar tejtermelő ágazat változásait gyakorlatba kerülése, 1983 óta, 2000-től szaktanácsadóként, 2010-től kezdve pedig a Csókás Kft. vezetőjeként követi nyomon Csókás András. Alapvetése, hogy a nemes, egyben nehéz feladatot jelentő tejtermelés nem közelíthető meg érzelmi alapon, mert ugyanolyan gazdasági tevékenység, mint bármelyik másik, hosszú távon tehát csak és kizárólag nyereség elérése esetén tartható fenn!

A szakember 2000 júniusában kezdte elemezni a hazai tejtermelési adatokat. Abban az évben, tehát 24 éve 893 nagyüzemi telepről tudott az ÁT Kft., ma pedig 397 van. Bezárt 496 telep, ami azt jelenti, hogy több adta fel a termelést, mint amennyi ma működik. A tehénlétszám 259 300 volt, ma pedig 173 494. – Ezzel mi a metán-, meg a szén-dioxid-kibocsátást

ben van. Azért kezdte komplex módon elemezni az adatok, hogy ők jó döntéseket hozhassanak.

A Korrigált Életteltjesítmény Mutatót (KÉP) használja, ami adott időintervallumban (év, éven belüli időszak) kikerült tehenek átlagos életteltjesítmény-tejkilogrammjának, valamint a nyitólétszámra vetített éves tehénkiesési százaléknak a hányadosa. A programban az említett 397 telepből 97 átlagosan 40 tehenet tart, ez azt is jelenti, hogy ma csak 300 nagyüzemi telepünk van, és a fele a szerződött partnerük.

Nyereség a szakember szerint is akkor keletkezik, ha alacsony az összcsíraszám és nagyon jó a szaporodásbiológia, utalt a korábban elhangzottakra, John Cook amerikai állatorvos véleményére (*Magyar Mezőgazdaság 21. szám*). – Kell a nagyon jó szaporodásbiológia, mert különben kevés tehen lesz a laktáció csúcán. Minél

henekeket tartani. Mint mondta, azért, mert partnereik, az igazán jók 2022-ben 45,32 forint üzemi eredményt értek el, és akik jól működtek, még a tavalyi, visszarendeződő évben is 36,75 forintot könyvelhettek el.

## HOLLANDIA MEGSZÜNTETNÉ A TEJTERMELÉST

Tíz év múlva a tejtermelők fele el fog tűnni Hollandiában, jelentette ki Jonathan Hoekman. Hazája ágazatát ismertette elmondta, a 15 ezer tejtermelő telepen átlagosan 105 tehenet tartanak. Szinte kivétel nélkül családi tulajdonban vannak, és a szakember szerint kétséges a jövőjük a hígtrágya-elhelyezés növekvő problémája miatt. Hollandiában ugyanis jóval több tehen van, mint föld, ahova el lehetne helyezni a keletkező hígtrágyát. Az európai uniós szabályok szerint 170 kilogramm nitrogént lehet kihelyezni egy hektárra, amit csak a holland telepek 10 százaléka tud betartani. Ezért derogációt kaptak, így a hektáronként kijuttatható mennyiség elérheti a 250 kilogrammot. Ezt az engedélyt azonban nem élvezhetik sokáig, a következő években fokozatosan kivezetik, ezért más megoldást kerestek. Kereskednek a hígtrágyával, ám annak piaca is változó, mert az idei csapadékos tavaszon például a német gazdák műtrágyával helyettesítették a hígtrágyát. Ráadásul a kereskedésnek is ára van, tonnánként 35-40 eurót kér a termelőtől a kereskedő csak azért, hogy elszállítsa a hígtrágyát. – Rövid-, de középtávon biztosan a politikai szándék is abba az irányba mutat, hogy környezetvédelmi okok miatt ellehetetlenítsék a szarvasmarhatartókat. A holland kormány 25 milliárd eurót különített el arra célra, hogy a tejtermelőket tevékenységük feladására motiválja. Ez tragédia, hiszen a családi tulajdonú cégek generációk óta ezzel foglalkoznak, hagyományosan a gyerekek viszik tovább a vállalkozást, amire úgy tűnik, lassan nem lesz lehetőségük. Földet szinte már nem lehet vásárolni, ami pedig eladó, annak hektáronként 120 ezer euró az ára, ami sokak számára megfizethetetlen. Ráadásul sok Natura 2000-es terület van Hollandiában, amelyek körül két kilométeres tilalmi zónát jelölnek ki. Közben, mint hallottuk, a tejfogyasztás iránt nő a kereslet, ezért ami nekünk veszteség, az lehetőség a magyar tejtermelők számára – fogalmazott a holland szakember.

**Bárdos B. Edit**



**A kerekasztal-beszélgetés résztvevői: Antal Gábor, Harcz Zoltán, Csókás András és Jonathan Hoekman**

el is rendeztük, hiszen 88 ezer tehénnel kevesebb van – mondta, hozzátéve, hogy a közgazdasági törvényszerűségek működnek, még ha nem is akarjuk elismerni őket, utalt a végbemenő koncentrációra.

Egyértelmű az összefüggés a létszámcsökkenés és a tejnövekedés között is, mert 2000 júniusában 17,14 kilogramm volt az istállóátlag, most pedig 27,81, ami óriási fejlődést jelent.

A szakember szerint a tejmennyiség, tehát a nyereség növelésének lehetősége a tulajdonosok és a menedzsment kezé-

többen kezdik újra a laktációjukat, annál többen lesznek fönt a csúcson – hangsúlyozta a szakember, hogy ez az utóbbi időben sokat fejlődött szaporodásbiológiával elérhető. A legjobb két ellés közti idő például 360,84 nap, tavaly a 142 telepből 60 volt olyan, ahol 400 nap alá szorították ezt az időszakot. Az életteltjesítmények is ugrásszerűen nőttek, a valamikori 39 ezer kilogrammról eljutottunk az 50, majd a 100 ezerig és még annál is tovább.

Csókás András végül válaszolt arra a kérdésre is, hogy miért érdemes te-